

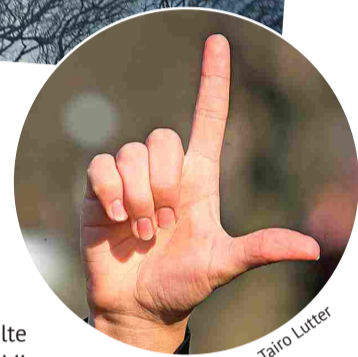
i oska asju vaikselt teha!"

Aldo Luud

Piret on alalõpmata lennus: kord Tartus, kord Viljandis, siis Tallinnas, tagatipuks Helsingis – ja siis jälle otsast peale.

Tairo Lutter

Viipekeelepäev lipupäevaks?

Küsimusele, kas Pireti CVs on võõrkeelte real ka viipekeel, kostab kiire vastus: „Minu CVs on eesti viipekeel kirjas, see võiks olla mu teine emakeel. Aga mu viipekeel on algtasemel. Isa õppis Porkuni kurtide koolis, mis oli viipekeelne kool, meie õppisime temalt matkimise järgi. Ka ema, kes kurdistus sõja ajal, õppis isa käest viipekeelt. „

Nii vägev viipekeellane Piret enda sõnul ei ole kui Jegor, kes tõlkis Eesti Laulu finaaloistluse aegu 5Miinuse ja Puuluubi lugu „(nendest) narkootikumidest ei tea me (küll) midagi“. Jegor on sündinud kurdina, pärast kõrvaoperatsiooni sai ta implantaadi, kuid identiteedit on ta ikkagi kurt. Viipekeel on tema emakeel. Nüüd on meil omakeskis arutelu, et kui kurt on tõlgi rollis, kas ta siis on tõlk või ta laulab eesti viipekeeles. See on väga huvitav teema!“

Piret selgitab, et tõlkimine ei ole oma olemuselt ju seotud meeloodiaga, aga kui inimene esitab laulu viipekeeles nii suure emotsionaalsusega nagu Jegor seda tegi, siis see on kahtlemata atraktiivsem vaatepilt kui näiteks kohtus viipekeele tõlget tehes.

Äsja toetas Piret Eesti Viipekeele Seltsi algatust muuta viipekeelepäev lipupäevaks: „Jari Pärigma, kes on viipekeelne kurt, tegi algatuse, et viipekeelepäev, 1. märts, saaks Eestis lipupäevaks. Mina olen seda algatust oma sõpruskonnas jaganud.“

Jagamise mõte oli see, et koguneks tuhat allkirja, mis lubaks teema viia riigikokku arutelule. Nädalaga sai tuhat kokku, aga kogumine jätkub. Nüüd jääb oodata üksnes riigikogulaste otsust. Loodetavasti toob see rahvaalgatus riigilipud lehvima.

Karmoška reisib kaasa

Piret on pealaest varbaotsani pärimusmuusik. Et aga kõigi muude tegemistega võtab tema elutempo alatasa kiirpöördeid peale, pole tal alati mahti kuulajaid karmoškamänguga rõõmustada. Endast kõnelemata. „Pillimäng palub iseendale muidugi kõige rohkem,“ ütleb ta. „Auto pakiruumis on mul alati vähemasti üks karmoška. Kui mitte kolm.“

Talviti tarib Piret oma kallid pillid ööseks ikka tuppa, aga soojematel aegadel ta seda ei tee. Sel lihtsal põhjusel, et hommikul on jälle minek. „Pillide tassimine trepist üles ja alla ei ole just kõige kergem tegevus.“

Karmoškaga on Piretil ka üks unistus: „Tahaksin väga, et mul oleks oma autojuht ja mina saaksin sõidu ajal tagapingil pilli mängida! Kui ma olen ise roolis, siis pean väga keskenduma ega saa väga mingit muusikatki kuulata. Ka vajaksin ma väga aega pilli harjutamiseks – et oleksime ainult mina ja minu pill. Ent seda aega mul napib.“

Nüüd aga jõudis Piretile otse Itaaliast kohale uus pill. „Tere tulemast perekonda, uus beebi, Castagnari! Daniel Castagnari!“ hõiskas Piret sotsiaalmeedias, kui uhke muusikariista kätte sai. „Pean mingeid tegevusi vähemaks kärpima, et uue kullakesega rohkem aega veeta.“

Seda aga, mitu karmoškat beebit ees ootas, Piret täpselt ei tea. „Arvan, et neid on mul kahekümmet või üheksa, osa on pilliõppijate käes rendis,“ ütleb ta. „Pilliõppija peab ju instrumendi uurima ja vaatama, kas see hakkab temaga kõnelema. Umbes kolme kuuga peaks inimene aru saama, kas karmoška on tema pill või mitte, kas nad hakkavad koos hingama ja kas inimene tahab karmoškamänguga edasi tegeleda. Kui karmoška ei sobi, siis leiab inimene kitarr või parmupilli – või hakkab hoopis heegeldama.“

toimetada. Kui ma midagigi poole vinnaga teeksin, oleksin enda pärast kurb, sest selline tegemine oleks ebaaus.“

Säherdune loogika ei aita kedagi edasi. Kõige vähem ratasooliga liikujat, kes tahaks kontserdile pääseda. „Olen väga rõõmus iga juhtumi üle, kus on näha, et asjad lähevad paremaks, aga samas vajuvad sageli käed lihtsalt rüppe,“ tõdeb Piret. Ka toonane segadus sai lõpuks lahenduse, ent säherdusi hetki tuleb ikka ette. Oleks parem, kui ei tuleks.

„Tegelengi kultuurile ligipääsemise teemadega,“ ütleb Piret. „Sellega, et pimedad saaksid kunstinaütustest osa – ja kurdid laulupeost. Need on minu valdkonnad. Üha enam oleks hea meel, kui kasvaks peale kultuurisündmuste korraldajaid, kes peale selle, et artisti heaolu eest hoolitseda, laiendaks seda ka publikule. Et ligipääsetavuse teema laieneks sellelegi, et kohvi-

kulettide ja laudade kõrgus passiks ka ratastooliinimesele. Et oleks nii madalaid kui ka kõrgeid laudu, et oleks kassalett, mis sobib seisjale, aga ka ratastooliinimesele – või lapsele. Need on tähelepanekud, ent hädasti on vaja teadlikkust tõsta ja kultuuriasutuste meeskondi koolitada. Alates riidehoiust. Peamine on koolitada ja lahendusi leida. Kusjuures lahenduse leidmine ei pruugi üldse olla kallid. Teinekord piisab uksevälvele kolmnurkliistu lisamisest, et ratasool sellest üle pääseks.“

Estonlaste lugu erilistele lastele

Õnneks ei ole puudega inimeste elu üksnes mustjates toonides. Pireti sõnul on Eestis väga palju toredaid kohti, kus puudega inimeste peale on mõel-

dud. Nii esietendus hiljuti rahvusoperis Estonia Eesti esimehe just intellektipuudega lastele loodud lavastus „Tajuleebe tantsulugu“. Seda teatri haridusprogrammis etenduvat lavastust käis Piret vaatamas: „Erilisi lapsi, kes istusid seal patjadel, oli paarikümne ligi ja nad kõik said etendusest osa. Said materjale katsuda, kuningakrooni pähepanna ja tantsuseelikut proovida. See oli ääretult lahe kogemus.“

Neil tajuleebetel etendustel ei tehta saali täiesti pimedaks, ei kasutata vilkuvaid ja kiiresti muutuvaid valguslahendusi. Ka muusika on vaiksem ja rahuldum. Ning mis oluline: neil etendustel on kohal spetsiaalse koolituse saanud saaliteenindajad. Rahvusoper kinnitab, et etenduse ajal võib vabalt oma kohalt

lahkuda ja tagasi tulla – lubatud on liikumine ja müra tegemine saalis, olemas on ka rahunemisruum, on Piret rahul. „Külatajale on kättesaadavaks tehtud visuaalne ja heliline kirjeldus nii etendusest kui ka teatrisse tulekust. Lavale on toodud lugu, mis on mõeldud just neile, kellele teatris käik võib olla hirmutav ja keeruline ning kes vajavad tavapärasest rahulikumat keskkonda,“ kiidab ta esteonlasi.

Piret rõhutab, et erilisi lapsi ei saa tuua suurde saali, kus on 300–600 inimest, ka ei kannata nad poolteisetunnist etendust algusest lõpuni vaadata: „Sa pead neile tegema midagi teistsugust – ja see pooltund Estonias oli vapustav!“

